

AMOS GUTTMAN, PIONER DEL CINEMA LGTBI

Josep Roca

El director de cinema Amos Guttman, que va néixer a Romania el 1954 i va emigrar a Israel als 7 anys, va morir el 1993 als 38 anys. Just aquest febrer passat s'ha complert el 25è aniversari de la seva mort. Era gai declarat, vivia a Ramat Gan (Tel Aviv) i allí va estudiar cinema a l'Escola d'arts escèniques Beit Zvi, on també hi va fer de professor.

La seva carrera cinematogràfica va durar des del 1975 fins que va morir de la plaga de la sida. Hi va rebre cinc nominacions a la millor pel·lícula, una nominació al millor director, dos premis pel film *Nagu'a* i el premi al millor llargmetratge (*Hessed Mufla*) en el Festival Internacional de Cinema Gai i Lèsbic de Torí de 1993.

Va començar amb tres curts: *Premyerot Khozrot (Repeat Premieres)* (1976), *Makom Batu'akh (A Safe Place)* (1977), ambdós protagonitzats per un Doron Neshet ple de bellesa, i *Nagu'a (Drifting)* (1979), que no té cap relació amb la pel·lícula

**Va ser el primer
realitzador
obertament
gai a Israel**

posterior del mateix nom, i el documental *Sipurei Badim (Cloth Tales)* (1978).

Després va fer quatre llargmetratges: *Nagu'a (Drifting)* (1982) amb la interpretació magistral d'un esplèndid Yonatan Segal de protagonista, *Bar 51 (Sister of Love)* (1985) protagonitzada pel masculí Juliano Mer Khamis en el seu primer paper important, *Khimmo Melekh Yerushalayim (Himmo King of Jerusalem)* (1987) basat en la novel·la homònima de Yoram Kaniuk sobre la guerra d'independència d'Israel, i *Hessed Mufla (Amazing Grace)* (1992) protagonitzada per Sharon Alexander, Gal Hoyberger i Aki Avni, tots tres en estat de gràcia.

Al curt **Repeat Premieres**, un jove d'un teatre de titelles explora els seus desitjos mentre construeix el seu propi món. Guttman ja hi introdueix, com a totes les seves pel·lícules, el tema de la sensació de marginació i de sentir-se diferent.

Al curt **A Safe Place**, retrata la lluita d'un estudiant de secundària amb la seva identitat sexual, tot descobrint el sexe casual. El noi simula estar malalt per no haver de jugar al futbol i així poder anar al cinema. Va a la sala de projecció per trobar tot el que permet estar a les fosques. La seva cerca és la d'un jove a prop de descobrir la seva sexualitat, fent-se gran en un espai ple de parelles *hétéro* i d'escomeses agosarades.

Al curt **Drifting**, un home angoixat per la seva homosexualitat, enmig d'una relació amb una noia, va a un club de strip-

tease gai cercant quelcom. Allí coneix un *stripper* i, després de diverses discussions amb la núvia, acaba anant amb el xicot.

El documental **Cloth Tales (Històries de roba)** és sobre la indústria de la moda israeliana amb una entrevista a la dissenyadora Finy Leitersdorf a casa seva, a Savyon. Van passar-lo per TV el mateix 1978 i s'ha conservat gràcies a que el van desar als seus arxius.

Al llargmetratge **Drifting** (mot que significa: anar a la deriva, sense rumb, afligit, amoïnat, deixar-se portar, vagar, etc.) un jove gai solitari, que viu amb la seva àvia i treballa a la seva botiga, somia amb trobar l'amor veritable i convertir-se en un cineasta. Ambdues coses se li fan cada cop més costerudes, i mentre passeja pels parcs en cerca de sexe, prova de trobar una comunitat gai organitzada on recolzar-se i una relació estable. La seva família tolera la seva homosexualitat, prefereix ignorar els homes que porta a casa i allò que fa als parcs; no pregunten i voldrien que es casés i formés una família. A la seva ex xicot li encantaria tornar a estar junts, però ell està enamorat d'un home que justament, per la pressió social, ha acabat casant-se a fi de dissimular. El melodrama d'aquesta pel·lícula va resultar una novetat i va impactar força, tot i que va patir problemes de censura; per això, la interpretació del formós Yonatan Segal (aleshores també era la parella de Guttman) va merèixer el premi al millor actor protagonista que li concediren.

Bar 51 conta la història d'un germà i una germana que marxen del poble per provar sort a Tel Aviv, i coneixen la propietària del Bar 51 (interpretada per Eda Valery-Tal, la primera actriu transsexual d'Israel) que els dona feina, principalment per l'atracció sexual que sent pel noi, el qual té una relació complexa i secreta amb sa germana. Es troben treballant i vi-

2

3

vint al pintoresc cabaret Bar 51, on descobreixen el món de la nit, del sexe, els gais, els ballarins i gent estrambòtica. Reben el suport de dues dones que treballen com a animadores al cabaret i l'atenció amical d'un gai amb ploma (interpretat per un jove debutant Alon Abutbul molt seductor) amb qui fraternitzen. Guttman construeix una història sobre la gelosia, l'amor i el desig en la part fosca de Tel Aviv, juntament amb un lleuger sentiment de decadència. Aquest film també es tracta d'un elegant melodrama que recorda les primeres obres de Rainer Werner Fassbinder o la *nouvelle vague*.

Himmo, King of Jerusalem és una adaptació de la novel·la més famosa de Yoram Kaniuk (pal de pallar de la literatura israeliana) que havia publicat el 1966. Aquest intrigant melodrama de guerra es desenvolupa a un hospital

improvisat en un antic monestir cristià, el 1948 durant el setge de Jerusalem. Conta la història d'una infermera voluntària, jove i atractiva, que s'encate- rina de l'enigmàtic Himmo, un bell soldat mutilat i invàlid, que no pot parlar ni moure's i que abans era molt popular entre les dones. El guió segueix una intriga al·legòrica que juga contra un fons oníric de cossos i ments ferides. Aquí no tracta l'experiència homosexual, però hi ha molt homoerotisme. Els elements simbòlics s'evidencien, tot i que l'ull de l'artista es recrea amb significats més profunds,

**Va saber expres-
sar el sentiment
d'aïllament i so-
litud inherent a
l'experiència gai,
deixant de banda
els estereotips
masclistes**

1. *A safe place*
2. *Drifting*
3. *Bar 51*
4. *Amazing Grace*

alguns dels quals són difícils de copsar per la complexitat dels referents culturals i de llenguatge. Es nota habilitat i talent darrere la càmera, perquè l'acció és misteriosa, però mai confusa ni opressiva i el ritme no decau mai.

En la seva darrera pel·lícula **Amazing Grace**, explora la vida de dos amants gais que viuen al mateix edifici de pisos i tracten amb les seves famílies: els alts i baixos de la vida i l'amenaça de la malaltia de la sida. Relaciona els valors familiars amb els gais, les relacions amoroses, l'envelliment de les persones i també de la malaltia que aleshores colpia arreu. El jove Yonatan abandona la casa dels pares i es trasllada a la gran ciutat per trobar-hi un món alienat i solitari; s'enamora de Thomas, portador del VIH, i es desenvolupa entre els dos una relació complicada i punyent. L'estratègia de la pel·lícula deixa

4

**Aquest febrer
passat s'ha
completat el 25è
aniversari de
la seva mort**

que els personatges evolucionin i es determinin per l'entorn que els envolta, però sense ressaltar els aspectes més del que cal. Descriu el seu comportament però no el jutja, només els presenta d'una manera directa. Mostra com s'esforcen per resoldre els seus problemes individuals en un món modern. La qualitat de la

interpretació i el bon ritme narratiu, juntament amb la banda sonora que inclou l'agradable cançó de blues *All Night Long Blues*, la fan una pel·lícula interessant i amena.

Amos Guttman va ser el primer realitzador obertament gai a Israel i va formar part d'un grup de joves cineastes que van demanar i oferir fer pel·lícules de qualitat davant del cinema comercial. Va crear un llenguatge cinematogràfic ric i elegant de caire personal, tan visualment com als continguts; va integrar els seus somnis i les converses quotidianes amb els amics i familiars a les seves pel·lícules, i va saber expressar, mitjançant d'un estil narratiu melodramàtic, el sentiment d'aïllament i solitud inherent a l'experiència gai viscuda, deixant de banda els estereotips masclistes. Les històries que va dirigir són reflexions de la seva pròpia condició i evidencien l'home apassionat i alhora vindicatiu que va ser.

Per això s'ha convertit en una veritable figura de culte pels cinèfils del seu país i en cercles intel·lectuals avançats, i no podem més que desitjar poder visionar també aquí la seva cinematografia, plenament vigent encara; tal com van fer l'any passat al 8è Festival de Cinema LGBT de Polònia que van oferir una retrospectiva de les obres d'Amos Guttman a diverses ciutats del país.